

La guerra del Golf, un poc més complicada

Turquia, el front nord

Des de la base aèria d'Incirlik s'han envolat nit i dia avions amb destinació a l'Iraq. Els ja famosos míssils-antimíssils Patriot han estat desplegats en aquesta ciutat del sud-est de Turquia.

A bans, des de feia setmanes, el pas cap al sud era gairebé impossible a Silopi, l'única ciutat de Turquia amb frontera oberta amb l'Iraq. Des d'allí a penes cinquanta quilòmetres de bona carretera porten directe a Mossul, una de les capitals del Kurdistan iraquiana, convertida avui en centre de comandament per a la guerra en el seu sector nord. Aquest sector, obert de fa uns dies amb els vols dels caça-bombarders americans, és el sector nord, el front nord d'una guerra que es complica amb l'entrada de Turquia.

De fet Turquia, com a tal, no n'ha entrat. El govern turc ha hagut de fer filigranes per conciliar el seu desig i el sentiment popular. El parlament s'ha negat a declarar la guerra a l'Iraq i diversos partits fins i tot han proclamat el seu suport al president Saddam Hussein. Els creixents moviments islàmics, mirats amb molta preocupació pel govern d'Ankara, s'han fet un tip de cridar a la guerra santa. El govern de Turgut Ozal, però, controla bé el país i sap què vol: jugar la carta d'occident. Així, si bé no ha pogut aconseguir que forces armades del seu país entren en guerra, ha aconseguit en canvi que ningú qüestionés la utilització de la base d'Incirlik. Ningú o gairebé ningú: a Turquia sempre hi ha qui està disposat a col·locar una bomba contra els americans. Aquests no han faltat a la cita.

Diu que els turcs quan entren en una guerra ho fan perquè volen alguna cosa. La mala fama els vé de Corea. En aquella guerra els turcs es van involucrar per demanar tot seguit la incorporació a l'OTAN. Ara és la CEE qui està en el seu punt de vista. Però no és solament això.

Hi ha també el creixement de les postures favorables a la Gran Turquia, el nacionalisme dit, generalment, "pan-turc" o "turànic". El somni de recuperar

Turgut Ozal.

ARXIU

la unitat dels pobles turcs dispersos per Àsia i Europa. Això ha donat lloc a un autèntic *revival* en què gairebé s'inventa un passat idealitzat, un mític Turan on la vida era fàcil i culta fins que van arribar els russos pel nord, o els britànics i els francesos pel sud o els grecs per l'oest... La revifada turànica té bona part de la seua base en el resorgiment de les nacions musulmanes de l'Àsia Central. Tots els pobles musulmans de l'URSS, amb l'excepció dels tatjiks i d'alguns grups menors, són turcs. Inclús alguns cristians o animistes, com ara els iacuts

siberians, ho són. I entre ells torna a prendre força la idea de reclamar el suport d'una Turquia que potser ara té poques oportunitats per a fer res però que conserva el nom de la nació que fou de tots. Diverses manifestacions han enarborat la bandera roja amb la mitja lluna i alguns dels nous grups nacionalistes han fet crides abrasades perquè Turquia defensi els seus drets. Crida que ha tingut el ressò principal en el Parlament d'Ankara, que ha instat el govern a enviar els tancs turcs a l'Azerbaitjan soviètic a defensar la població turcòfona contra les repressàlies armènies o de l'exèrcit rus. Hi ha qui veu darrere d'aquesta guerra un intent d'expansió territorial. Turquia podria aspirar a quedar-se el Kurdistan iraquiana, fet que li permetria unir de manera consistent les fronteres de la Turquia d'Anatòlia amb les de la Turquia del Caucas, que comença als dos azerbaitjans —el soviètic i l'iranià, el de Bakú i el de Tabriz.

La llista dels pobles turcs, però, pot començar-se a fer a Europa. Deixant de banda els territoris d'emigració (notablement Alemanya) hi ha encara uns 100.000 turcs a la Macedònia iugoslava. Són gent que va quedar abandonada quan l'imperi otomà es va descompondre. Al seu costat, a Romania i l'URSS, hi ha els gagauzi. Aquest poble, turc però cristianitzat, viu de forma compacta al sud de Moldàvia, on han proclamat una república pròpia a finals del 1990. També hi ha grups importants de tàtars a Romania. En total, entre Romania i Moldàvia, deuen viure uns 200.000 turcs. Xifra sensiblement inferior als 800.000 que viuen a Bulgària, o almenys vivien abans dels incidents de l'any passat, quan un nombre indeterminat però important d'ells va fugir cap a Anatòlia, esglaiats per la resurrecció del sentiment antiturc a Bulgària. 100.000 més viuen a Grècia. Turquia manté amb Grècia i Bulgària una enemistat tradicio-

Instal·lacions de les forces armades turques a Incirlik.

AFIXU

nal basada en la reivindicació dels drets històrics de Turquia sobre aquests països. A tal extrem arribà aquesta animositat que Bulgària i Grècia van signar fa anys un pacte de defensa comuna contra Turquia. Un pacte extraordinari si es té en compte que Grècia formava part de l'OTAN i Bulgària del Pacte de Varsòvia. ¡I que Turquia formava part també de l'Aliança Atlàntica!

Un punt especialment sensible de fricció entre turcs i grecs és Xipre. En aquesta illa mediterrània la minoria turca, que habita sobretot el nord de l'illa, proclamà el 1983 la seua independència, creant una república turca del Xipre del Nord que ningú (excepte Turquia) ha reconegut. A tota l'illa els turcs són uns 130.000. La majoria viuen al nord però també en queden comunitats al sud.

Ara bé, on els pobles turcs tenen la majoria de la seua població és a l'Àsia. A la península d'Anatòlia, on hi ha l'actual estat que porta el nom de Turquia, però sobretot en un enorme arc que travessa tota

l'Àsia Central des de l'Azerbaitjan i el Daguestan fins el Xinajing xinès o la Iacútia siberiana.

En total es calcula que en aquests territoris viuen uns 41 milions de turcs en la part soviètica i uns nou milions més dins la Xina. (Per cert, aquesta divisió del Turquestan entre l'URSS i la Xina és cíclicament atacada des del govern turc, erigit en defensor de la unitat dels turcs de l'Àsia Central). Si a aquests turcs sumem els deu milions que es calcula que viuen a l'Iran —sobretot a l'Azerbaitjan—, el milió i mig de turcs de l'Afganistan i una petita minoria turca de l'Iraq, resulta que els turcs asiàtics que viuen fora de Turquia són aproximadament uns 62 milions, molts més dels que habiten la Turquia estricta. A Turquia hi ha 51 milions d'habitants però es calcula que entre ells hi ha uns sis milions (principalment kurds) que no són turcs.

Clar que no tot és tan fàcil. Un turc de Turquia, un uzbec i un àzeri iranià s'entenen parlant entre ells però si s'han

d'escriure és impossible. El primer ho fa amb caràcters llatins, el segon amb caràcters ciríl·lics i el tercer amb caràcters àrabs. I la recuperació d'un sentit d'unitat encara va molt lenta. Això no obstant ja és prou perquè Turquia intente assolir una quota major de participació com a potència asiàtica, pensant d'exercir aquesta influència de manera primordial sobre els seus altres jo. Aniquilat l'Iraq i controlats Síria i l'Iran, aquesta seria per a ells la situació ideal, Turquia podria presentar-se com el nou gran poder de la zona. Un nou gran poder que, a més, comptaria amb el suport occidental, no debades forma part de l'OTAN i crida a les portes de la CEE. Rere aquestes intencions hi ha una part de l'interès d'Ankara per una guerra en què no comptaven massa en principi però on el seu ajut s'ha fet incalculable després que els avions coaligats no aconseguiren destruir les bases dels Scud que no deixen dormir tranquil l'estat d'Israel.

Vicent Partal